

22. JULI: En avsettelse av Delta-sjef Anders Snortheimsmoen vil ikke stanse jakten på syndebukker. Men det er ikke sikkert at den er mindre nødvendig av den grunn.

Delta-sjefen bør gå

DEBATT

ARNE SELAND

Bistandsadvokat

22. juli-kommisjonen ga oss realiteten i tilstanden i norsk politi og sikkerhetstjeneste. Politiet har gjennom flere tiår hatt en grunnfestet posisjon og tillit i det norske folk. Vi har «visst» at de ville komme oss til unnsetning i en krise.

Nå vet vi bedre. Da krisen kom, sviktet det i alle ledd og på alle nivåer. Resultatet er den pågående jakten på «de ansvarlige». Justisministeren og PST-sjefen har allerede gått. Og flere i det høyere embetsverket har brukt tida fram til 22. juli-kommisjonen la fram sin rapport, til å søke seg over i andre stillinger.

22. juli-kommisjonen ga oss mange svar og et stort ansvar å plassere. Problemet nå er å finne hvem som er i riktig posisjon til å ta konsekvensene av ansvaret. I den første tida etter 22. juli hørte vi gang på gang at vi ikke er ute etter å ta syndebukker. Saken var altfor alvorlig til det. Slik er det ikke lenger. Nå er det et krav om at noen må stilles til ansvar.

Statsminister Jens Stoltenberg uttalte etter framleggelsen av rapporten at han hadde ansvaret. Dette ansvaret skulle han ta ved å bli sittende og ta tak i problemene. Han understreket imidlertid at det ikke var sikkert at alle ville få muligheten til å ta ansvar ved å bli sittende.

Stoltenberg er en av få som har hatt stort ansvar over lang tid og fortsatt sitter i stillingen. Problemet er at han kanskje er for mektig. Det var også han som sto fram som landsfader da vi trengte det som mest. Hvis han må gå, blir spørsmålet hva vi sitter igjen med. Ingen i opposisjonen har framstått som troverdige kandidater.

Høyres strategi etter 22. juli har vært å sitte rolig og observere. Tanken har vært å la andre brenne seg. Hittil har meningsmålingene vist at det har vært en god strategi. Samtidig kunne denne saken vært Erna Solbergs mulighet til å vise at hun har lederegenskaper på statsnivå. Det har hun ikke gjort.

Stortinget bestemte å sette ned sin egen komité for å granske hendelsene den 22. juli. Bakgrunnen var sviktende tillit til at regjeringens kommisjon ikke skulle gi oss det hele bildet. Kristelig Folkepartis nyvalgte leder, Knut Arild Hareide, ble satt til å lede komiteen. På tross av sin relativt unge alder er han ikke uten politisk erfaring, men det ble tidlig stilt spørsmål om han hadde nok tyngde til å gjennomføre granskingen.

Ettertida har vist at Stortinget har levert en overflatisk og nærmest betydningsløs rapport. Regjeringen gjorde det stikk motsatte. Det er kanskje ikke rettfærdig at statsminister Stoltenberg blir sittende, men det ser ut til å være nødvendig.

Politidirektør Øystein Mæland måtte gå. Han kan vanskelig bebreides for beredskapen 22. juli. Til det hadde han sittet for kort i stillingen. Problemet med Mæland var hans manglende evne til å ta tak i de grunnleggende problemene som ble avdekket i hans etat.

Mange mente også at han hadde et noe avslappet forhold til faktum. Mæland måtte mer gå for de feil vi var redd for at han kunne komme til å gjøre i framtida, enn for de feil han hadde begått. Han fyller derfor ikke kravene til en syndebukk i etterspillet etter 22. juli, og jakten fortsetter.

I det siste har det kommet flere navn på personer man mener har ansvar, med krav om at disse må gå. Mange er aktuelle, men det er få som har sittet med ansvar over tid, og som sitter i samme stilling. Vi har fått kjennskap til en nærmest uendelig rekke feil som ble begått. Selv om noe hadde fungert som det skulle, ville det ikke hjulpet fordi det ville sviktet i neste ledd.

Spesialenheten Delta er spydspissen i politiets organisasjon. Hvis ikke beredskapsstroppen fungerer, hjelper det ikke om alt annet er på plass. Vi vet at Delta begikk en rekke feil den aktuelle dagen. Feil som fikk fatale følger for mange unge menneskers liv. Andreas Snortheimsmoen er lederen for Delta. Han har ledet Delta i mange

år, han har stort ansvar for viktige deler av hendelsesforløpet den 22. juli og han sitter fortsatt i stillingen. I etterkant av 22. juli har Snortheimsmoen uttalt seg flere ganger uten spor av ydmykhet eller erkjennelse. Tvert imot har han framhevet motet, kampviljen og evnene i troppen sin.

Flere temaer kunne vært tatt opp, men gummibåten ble tidlig et symbol på alt som gikk galt. Først hevdet Snortheimsmoen at de gikk ut fra Storøya fordi det hadde kommet informasjon som tilsa at det var flere gjerningsmenn. Dette er tilbakevist av 22. juli-kommisjonen. På dette tidspunktet tilsa alle opplysninger at det kun var én gjerningsmann. Senere ble vi forklart at båten hadde stått på en stein under vann slik at de ikke merket at den var overbelastet før de var utpå vannet. Denne opplysningen var aldri troverdig.

Nå vet vi hvorfor båten gikk ut fra Storøya, og hvorfor den ble overbelastet. At Storøya ble brukt skyldes en kommunikasjonssvikt. Overlastingen av båten skyldtes at alle i Delta

hadde så veldig lyst til å være med på aksjonen. Det er lett å mistenke at Delta-gruppen var drevet av et ønske om å bli helter. Alle ville i ettetid være blant dem som kunne si at de var på Utøya når terroristen ble tatt. Det klinger ikke like bra å fortelle at jeg måtte stå igjen på Storøya når andre ble valgt ut. Konsekvensen av dette «heltemotet» har vi sett.

Det er Delta-sjef Anders Snortheimsmoen som hadde det taktiske ansvaret denne dagen. Han satte sine menns personlige ønsker om å få være med på aksjonen foran rask inn gripen på Utøya. Snortheimsmoen fyller neppe alle krav til å bli en fullverdig syndebukk. Til dette sitter han for lavt i makthierarkiet. En avsettelse av Delta-sjef Andreas Snortheimsmoen vil derfor ikke stanse jakten på syndebukker. Men det er ikke sikkert at den er mindre nødvendig av den grunn.

Arne Seland er bistandsadvokat for en av de overlevende på Utøya.